
Ministra rīkojums, ar kuru daļēji apturēta Salaspils novada domes lēmuma par pašvaldības pastāvīgo komiteju izveidi darbība, neatbilst likuma “Par pašvaldībām” 49. panta pirmajai daļai

Satversmes tiesa 2018. gada 29. jūnijā ir pieņēmusi spriedumu lietā “Par vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra 2017. gada 1. augusta rīkojuma Nr. 1-13/6038 “Par Salaspils novada domes 2017. gada 16. jūnija lēmuma “Par novada pastāvīgo komiteju izveidošanu un locekļu ievēlēšanu” (protokols Nr. 12, 4. §) 1., 3., 4. un 5. punkta darbības apturēšanu” atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam un likuma “Par pašvaldībām” 49. pantam”.

Apstrīdētais akts

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs (turpmāk – ministrs) 2017. gada 1. augustā izdeva rīkojumu Nr. 1-13/6038 (turpmāk – apstrīdētais rīkojums) par Salaspils novada domes 2017. gada 16. jūnija lēmuma “Par novada pastāvīgo komiteju izveidošanu un locekļu ievēlēšanu” (turpmāk – domes lēmums) 1., 3., 4. un 5. punkta darbības apturēšanu, jo, izveidojot pastāvīgās komitejas no politisko organizāciju (partiju) pārstāvjiem, esot pārkāpta likuma “Par pašvaldībām” 54. panta pirmā daļa.¹

Tiesību normas, kurām vērtējama atbilstība

Satversmes 1. pants: “Latvija ir neatkarīga demokrātiska republika.”

Likuma “Par pašvaldībām” 49. pants: “Nelikumīgu domes izdoto saistošo noteikumu vai citu normatīvo aktu vai to atsevišķu punktu darbību, izņemot šā likuma 47. panta kārtībā pieņemto lēmumu darbību, ar motivētu rīkojumu aptur vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs. Rīkojumā jānorāda konkrēto saistošo noteikumu vai cita normatīvā akta punkti, kuri atceļami kā nelikumīgi, vai jānorāda, ka atceļami saistošie noteikumi vai cits normatīvais akts kopumā. Rīkojums triju dienu laikā pēc tā izdošanas publicējams oficiālajā izdevumā “Latvijas Vēstnesis” un nosūtāms attiecīgās domes priekšsēdētājam, kas ir atbildīgs par tā izpildi.

---

¹ Apstrīdētais akts pieejams šeit: <https://www.vestnesis.lv/op/2017/154.11> (skatīts: 29.06.2018.).

Domes priekšsēdētājam divu nedēļu laikā pēc vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra rīkojuma saņemšanas jāsasauca domes ārkārtas sēde, kurā jāizskata jautājums par attiecīgo saistošo noteikumu vai cita normatīvā akta vai to atsevišķu punktu atcelšanu. Domes ārkārtas sēdes laiks un norises vieta laikus jāpaziņo vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministram.

Ja dome nepieņem lēmumu par attiecīgo saistošo noteikumu vai cita normatīvā akta vai to atsevišķu punktu atcelšanu, tai triju mēnešu laikā pēc vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra rīkojuma saņemšanas jāiesniedz Satversmes tiesā pieteikums par ministra rīkojuma atcelšanu. Šajā gadījumā vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra rīkojums par domes saistošo noteikumu vai cita normatīvā akta vai to atsevišķu punktu darbības apturēšanu saglabā savu spēku līdz Satversmes tiesas sprieduma pasludināšanai.

Domei nav tiesību iesniegt Satversmes tiesā pieteikumu par vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra rīkojuma atcelšanu, ja tā divu mēnešu laikā no Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas atzinuma saņemšanas dienas nav izpildījusi šā likuma 45. panta ceturtajā daļā noteikto pienākumu pieņemt lēmumu, kurā sniegts pamatojums, kāpēc dome nepiekrīt Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas atzinumā norādītajam.

Ja dome vai tās priekšsēdētājs nepilda šā panta otrās vai trešās daļas noteikumus, nelikumīgie saistošie noteikumi vai cits normatīvais akts vai to atsevišķs punkts atzīstams par spēku zaudējušu. Par to vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs paziņo oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis".

Lietas fakti

Lieta ierosināta pēc Salaspils novada domes (turpmāk – dome) pieteikuma. Ministrs 2017. gada 1. augustā ar apstrīdēto rīkojumu apturējis atsevišķu punktu darbību domes lēmumam par pašvaldības pastāvīgo komiteju izveidošanu un locekļu ievēlēšanu. Pēc ministra ieskata, dome četru tās komiteju sastāva veidošanā nav ievērojusi proporcionalitātes principu. Proti, minētajās komitejās ievēlēto deputātu skaits proporcioniāli neatbilstot domē ievēlēto deputātu skaitam no katras politiskās partijas.

Dome izskatījusi apstrīdēto rīkojumu ārkārtas sēdē un nolēmusi domes lēmumu atstāt bez izmaiņām, kā arī iesniegt Satversmes tiesā pieteikumu par apstrīdēto rīkojumu. Dome uzskata, ka ar apstrīdētā rīkojuma izdošanu ministrs pārkāpis valsts varas dalīšanas principu un viņam likumā “Par pašvaldībām” 49. pantā noteikto kompetenci. Domes lēmums esot politisks, tāpēc ministrs nevarot veikt tā tiesiskuma kontroli.

Tiesas secinājumi

Par pašvaldības principu

Demokrātiskas tiesiskas valsts pamatnorma un Satversmes 101. pants ietver pašvaldības principu, kas savukārt aptver minimālo prasību kopumu attiecībā uz vietējās pašvaldības organizāciju demokrātiskā tiesiskā valstī. Minimālo prasību kopums jeb pašvaldības princips ietver: 1) vietējās pašpārvaldes esību; 2) tās tiešu demokrātisku leģitīmāciju. Līdz ar to tas rada tiesisku pamatu pašvaldību institucionālai pastāvēšanai un funkcionālai darbībai. [11.]

Par pašvaldību institucionālās darbības pārraudzību

Pašvaldības, pildot valsts uzdotās funkcijas, atrodas Ministru kabineta padotībā, bet, pildot autonomās funkcijas, – Ministru kabineta pārraudzībā. Institucionālajā aspektā pašvaldībām ir tiesības patstāvīgi organizēt savu iekšējo struktūru un pašvaldības iestāžu darbu, tāpēc arī šajā aspektā pašvaldības atrodas Ministru kabineta pārraudzībā. Satversmes tiesa secināja, ka Ministru kabineta kompetencē ietilpst pašvaldību institucionālās darbības pārraudzības īstenošana likumā noteiktajā veidā. [12.-13.]

Satversmes tiesa norādīja, ka valsts pārvaldes darbībai ir jāatbilst vispārējiem tiesību principiem. No tiesiskas valsts principa pašvaldībai izriet pienākums savā darbībā ievērot padotību likumam un tiesībām, bet valstij – pienākums pārraudzīt, kā pašvaldība šo padotību ievēro, un, ja nepieciešams, panākt, lai tā tiktu ievērota. Pašvaldību institucionālās darbības pārraudzību vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs īsteno ar tam pakļautās Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas palīdzību.

Lai tiktu īstenota pašvaldību pārraudzība, vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministram piešķirta virkne tiesību. [14.]

Par ministra tiesībām apturēt pašvaldības lēmumus

Satversmes tiesa secināja, ka ministram ir tiesības apturēt pašvaldības saistošo noteikumu un iekšējo normatīvo aktu normas, taču nav tiesību apturēt individuālus tiesību aktus – administratīvos aktus un individuālus pārvaldes lēmumus –, kā arī pašvaldības politiskus lēmumus. [16.]

Satversmes tiesa atzina, ka tā ir kompetenta noteikt, vai ar rīkojumu apturētais pašvaldības domes lēmums ir tāds lēmums, kuru ministrs bija tiesīgs apturēt. [17.]

Par ministra tiesībām apturēt konkrēto domes lēmumu

Lai noteiktu, kāda veida akts ir domes lēmums par pašvaldības pastāvīgo komiteju izveidošanu un to sastāva noteikšanu, Satversmes tiesa visupirms noskaidroja pašvaldības deputāta tiesisko statusu, domes un tās komiteju izveidošanas kārtību. [18.]

Par pašvaldības deputāta tiesisko statusu

Satversmes tiesa norādīja, ka deputāts nav padots nedz savai partijai, nedz citām organizācijām, bet tikai savai paša apziņai par pašvaldības iedzīvotāju interesēm. Deputāta tiesību izmantošana pēc savas apziņas nav pārbaudāma ar juridiskiem līdzekļiem, taču deputāta apziņa aizsargā tikai mandāta izmantošanas brīvību un neatbrīvo deputātu no pienākuma lēmumu pieņemšanā ievērot tiesības. Brīvā pārstāvības mandāta princips rada priekšnoteikumus tam, lai deputāts pēc labākās sirdsapziņas pieņemtu lēmumus pašvaldības iedzīvotāju interesēs, vienojoties ar citiem deputātiem par lēmumu saturu, un tādējādi arī dome pildītu savas funkcijas pašvaldības mērķu sasniegšanas labad. [19.]

Vienlaikus pašvaldības deputāta amats ir publiski tiesisks amats. Deputāta amata pienākumu izpilde un tiesību izmantošana ir publiskās varas izmantošana sabiedrības

labā. Taču atbilstoši brīvā pārstāvības mandāta principam deputāts neatrodas dienesta attiecībās ar pašvaldību un nav īpaši pakļauts pašvaldībai. [19.]

Satversmes tiesa secināja, ka deputāta tiesisko statusu noteic deputāta brīvā pārstāvības mandāta princips. [19.]

Par pašvaldības deputāta subjektīvajām publiskajām tiesībām

No pašvaldības iedzīvotāju interešu pārstāvības pienākuma izriet pašvaldības domes pienākums nodrošināt visiem deputātiem vienlīdzīgas tiesības līdzdarboties domes darbā. Deputāta līdzdarbības tiesības, kaut arī nav absolūtas un nedod konkrētam deputātam tiesības ieņemt noteiktu amatu, tomēr nozīmē katra deputāta tiesības uz vienlīdzības pamatiem darboties domes pastāvīgajās komitejās, piedalīties šo komiteju sēdēs un lēmumu pieņemšanā. [20.]

Satversmes tiesa secināja, ka no deputāta līdzdarbības tiesībām izriet konkrētas subjektīvās publiskās tiesības, tostarp tiesības piedalīties pašvaldības komiteju darbībā – sēdēs un lēmumu pieņemšanā. [20.]

Par proporcionalitātes principu

Proporcionalitātes princips regulē ne tikai pašvaldības vēlēšanu rezultātu aprēķināšanu. Pašvaldības domei ir pienākums ievērot proporcionalitātes principu arī turpmāk, lai ikviens deputāts tiktu pilnvērtīgi iesaistīts tās darbībā. Tā kā pašvaldības dome darbojas arī ar savu pastāvīgo komiteju starpniecību, proporcionalitātes princips ir jāievēro arī organizējot domes darbu komitejās un komisijās. Atkāpes no proporcionalitātes nevar tikt attaisnotas, atsaucoties uz politisku izšķiršanos. [21.]

Par domes lēmuma tiesisko dabu

Domes lēmums ir tiesību normas piemērojošs tiesību akts, nevis tiesību normas radošs akts. Tas noteic, ka no tajā minētajiem deputātiem tiek izveidoti noteiktu komiteju sastāvi. Tātad domes lēmums rada katram tajā minētajam deputātam noteiktas

subjektīvas tiesības piedalīties konkrētu domes komiteju darbā: piedalīties komiteju sēdēs, runāt tajās, iesniegt iesniegumus un iniciatīvas, komiteju sēdēs balsot, uzdot jautājumus. Tāad domes lēmums ir individuāls tiesību akts. [22.]

Tādējādi Satversmes tiesa secināja, ka domes lēmums nav normatīvais akts un ministrs, to apturot, nav ievērojis likuma “Par pašvaldībām” 49. panta pirmās daļas pirmo teikumu. [22.]

Par apstrīdētā akta atbilstību Satversmes 1. pantam

Konstatējot apstrīdētā rīkojuma neatbilstību likuma “Par pašvaldībām” 49. panta pirmās daļas pirmajam teikumam, Satversmes tiesa papildus nevērtēja tā atbilstību Satversmes 1. pantam. [23.]

Par deputāta subjektīvo publisko tiesību aizsardzības mehānismu

Satversmes tiesa norādīja, ka gadījumā, kad pašvaldība vai tās orgāni savā darbībā pārkāpj deputāta subjektīvās publiskās tiesības, tiesiskas valsts princips un Satversmes 101. pants pieprasa aizskarto deputāta tiesību aizsardzības mehānismu. [24.]

Pašvaldības dome tiek tieši leģitimēta vēlēšanās, bet pašvaldības deputātiem ir brīvais pārstāvības mandāts, tādēļ pašvaldības domes un deputātu savstarpējie strīdi nav risināmi hierarhiski augstākā iestādē. [25.2.]

Satversmes tiesa norādīja, ka pašvaldības deputāta strīds ar pašvaldības domi vai tās orgānu ir publiski tiesisks strīds par konkrēta deputāta subjektīvo publisko tiesību izmantošanu un izriet no pašvaldības domes vai tās orgāna rīcības izpildu varas sfērā. [25.2.]

Līdz ar to Satversmes tiesa secināja, ka pašvaldības domes deputāta subjektīvo publisko tiesību aizskārums pārbaudi uz deputāta pieteikuma pamata veic administratīvā tiesa. [25.2.]

Par brīdi, ar kuru apstrīdētais akts zaudē spēku

Satversmes tiesa secināja, ka apstrīdētais rīkojums, ko ministrs izdevis, neievērojot viņam likuma “Par pašvaldībām” 49. panta pirmās daļas pirmajā teikumā noteikto kompetenci, ir atzīstams par prettiesisku un spēkā neesošu no tā izdošanas brīža. [26.]

Satversmes tiesa nosprieda:

atzīt vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra 2017. gada 1. augusta rīkojumu Nr. 1-13/6038 “Par Salaspils novada domes 2017. gada 16. jūnija lēmuma “Par novada pastāvīgo komiteju izveidošanu un locekļu ievēlšanu” (protokols Nr. 12, 4. §) 1., 3., 4. un 5. punkta darbības apturēšanu” par neatbilstošu likuma “Par pašvaldībām” 49. panta pirmās daļas pirmajam teikumam un spēkā neesošu no rīkojuma izdošanas brīža.

Satversmes tiesas spriedums ir galīgs un nepārsūdzams, tas stājas spēkā tā publicēšanas dienā.

Spriedums tiks publicēts oficiālajā izdevumā “Latvijas Vēstnesis” Satversmes tiesas likuma 33. panta pirmajā pantā noteiktajā termiņā.

Sprieduma teksts ir pieejams Satversmes tiesas mājaslapā:
http://www.satv.tiesa.gov.lv/web/viewer.html?file=http://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2017/11/2017-32-05_Spriedums.pdf#search=2017-32-05

Relīze sagatavota ar mērķi veicināt izpratni par Satversmes tiesā izskatāmajām lietām. Tā nav uzskatāma par nolēmuma daļu un nav saistoša Satversmes tiesai. Spriedumi, lēmumi un cita informācija par Satversmes tiesu atrodama tiesas mājaslapā www.satv.tiesa.gov.lv.

Ketija Strazda

Satversmes tiesas priekšsēdētāja palīdze

Ketija.Strazda@satv.tiesa.gov.lv

67830737, 26200580